

Doplněná část vztahující se k dalším sálům na s. 12 – 19.

Na základě podkladů autorského týmu zpracoval: J. Petráš

Baroko

Časové vymezení: polovina 17. století – konec 18. století

Přežívání renesance:

I v této době zůstala struktura středověkého města zachována. Nejranějším projektem nového slohu byla stavba kapucínského konventu sv. Anny (1615-1620). Výrazněji se v podobě města odrazil *vliv třicetileté války*, která iniciovala přestavbu opevnění, jež však kvůli *požáru z roku 1641* nebylo v celé šíři realizováno. Obnovované požárem zničené domy a kostel sv. Mikuláše, jehož renovace probíhala v letech 1641-1649 vykazují ještě přežívající renesanční prvky. Na rekonstrukci se podílela řada importovaných umělců: F. Canevale, G. Cipriani, Giovanni Battista Spezza, Wolfgang Eder, Georg Bachman. Vazby na okolní země (hlavně Rakousko) potvrdila i stavba nového oltáře – druhého budějovického patrona – sv. Auratiana (1666 -1667) – řezby provedl Johann Worath, hlavní obraz – M. Managett.

Až 18. století skutečně změnilo podobu města v ryze barokním stylu:

Střed náměstí Přemysla Otakara II. ozdobil J. Dietrich *Samsonovou kašnou* (1721-1727). V téže době byla zahájena i přestavba radnice (1727) ve střízlivém klasicizujícím stylu (Antonius Erhardt Martinelli). Interiér ozdobila stropní freska Jana Adama Schöpfa s výjevem Šalamounova soudu. Současně byla budována i kaple Smrtelných úzkostí Páně, pocházející z let 1727-1731, přestavba dominikánského konventu zničeného požárem roku 1728. V roce 1733 se již na výstavbě kostela Panny Marie Bolestné v Dobré Vodě angažoval Kilián Ignác Dienzenhofer, freskami kostel vyzdobil roku 1735 Václav Vavřinec Reiner a štuky Giovanni Battista Allio.

Měšťanské domy 1. poloviny 18. století byly jednoduše řešeny, některé odrážely dekorativní prvky radnice. Zajímavá je unifikace domů v České a Kanovnické ulici. Roku 1751 bylo *město povýšeno na krajské*. V této době se v Budějovicích objevují významní umělci typu Franze Antona Maulbertsche. Roku 1768 byla postavena piaristická kolej, později přeměněná na biskupskou rezidenci. *Biskupství* bylo zřízeno až v roce 1783 dekretem Josefa II. Prvním českobudějovickým biskupem byl jmenován J.P.Saaffgotsche. Zakládací bulou českobudějovického biskupství bylo zřízení schváleno papežem Piem VI. v roce 1785. Jako katedrální chrám byl určen kostel sv. Mikuláše, při němž byla zřízena katedrální kapitula. 1.1.1786 oznámil českobudějovický biskup vznik biskupství.

V 60. letech 18. století se v městské architektuře nejvíce uplatnil Simon Beer. Z malířů se zde výrazněji uplatnil F.J.Prokyš a F.A.Maulbertsch. V sochařství to byl L. Hueber (rokoková kazatelna na Dobré Vodě, oltář sv. Jana Nepomuckého v kostele sv. Mikuláše..., sv. Jan Nepomucký na mostě před Pražskou branou a na Senovážném náměstí.) Vliv baroka se ve městě odrážel v architektuře ještě v 1. desetiletí 19. století.

Ideový záměr: dokumentace horečné stavební činnosti v průběhu 18. století, zřízení biskupství, nový životní styl

Tematické okruhy:

- I. architektonický vývoj (přestavba radnice, Samsonova kašna, Dobrá Voda...)
- II. založení biskupství (Saaffgotsche, Mariánský kult, vybavení kostelů...)

- III. Nový životní styl (vybavení domácnosti)
- IV. Odraz baroka ve výtvarném umění (malba, plastika, sochařství...)

Nástinový okruh: Život města - barokní interiér s vybavením (sklo, keramika), požár města ...

Příklad exponátů:

Prokyš – obraz, grafika – Vavák

kamenný znak města původně umístěný na Černé věži, dat. 1686

dřevořezby

nábytek a vybavení domácnosti (zrcadla, truhly, sekretáře, skříně, sklo, keramika, porcelán, cíny, měděné nádobí...)

kovy: mříže, kování, zámky

Církevní náčiní* – kalich, monstrance, křestní mísy, kasule, svícny

Portrét Schaaffgotsche

hodiny (od věžních až po kapesní...)

Busta císaře Trajana z atiky domu na sev. straně náměstí – pískovec, polovina 18. stol.

archivní materiály

Archeologické nálezy pro baroko:

prezentace krypty kapucínů

informace o sv. Auraciánovi (budou – li k dispozici)

prostor pro uložení korunovačních klenotů a královského archivu v kostele sv. Mikuláše

doklady velkého požáru v roce 1641

nálezy mincí

nálezy šperků

keramika – celé nádoby

Klasicismus, empir:

Časové vymezení: 2. polovina 18. století – 1. třetina 19. století

Tento uměřený a racionální styl vystřídal dynamické baroko. V Budějovicích se oba styly na některých objektech mísí, příkladem jsou domy v Krajinské, Kněžské a Panské ulici. Po roce 1800 nastupuje období vrcholného klasicismu. Větší stavbou tohoto stylu reprezentuje budova Malého pivovaru v ulici Karla IV (1815) a přestavba domu v ulici dr. Stejskala na divadlo (Martin Schmidtschläger). Další příznačnou stavbou je budova s domovním znamením hroznu v Široké ulici. Podíl empiru na vnějším vzhledu historického jádra byl již výraznější. Předním stavitelem tohoto slohu byl J. Sandner (např. hostinec U Zelené ratolesti 1831, dům pro A. Lannu v ulici U Černé věže -1842, Mariánská kasárna na Mariánském náměstí – 1843...). V 1. polovině 19. století se rozšířila zástavba za městské hradby – např. rozšířena byla Lannova loděnice, restaurace U Slovanské lípy, Eggertova vila – pozdně klasicistní...

Ideový záměr: prezentace nového životního stylu, významné osobnosti rozvoj města

Příklad exponátů:

nábytek vybavení: sekretář, sofa, hodiny, hrací skříň, harfa, zrcadlo...

obrazy (Jirsík...)

sklo, porcelán

mříže, kování

Biedermeier

Časové vymezení: 1815-1848

Biedermeier je umělecký směr a životní styl první poloviny 19. století, typický pro měšťanskou kulturu Biedermeier je měšťanská obdoba empíru, šlechtického stylu odvozeného z klasicismu. V první polovině 19. století byla již buržoazie natolik majetná, aby si mohla pořizovat výrobky, které jí pro svou náročnost byly dříve finančně nedostupné (např. čalouněný nábytek, porcelán atd. – díky zavádění tovární výroby se náklady na jejich zhotovení snížily). Protože však příjmy měšťanů nedosahovaly takových výší, aby si mohli dovolit stavět městské domy či paláce, zůstal především stylem užitého umění. Biedermeier znamenal rovněž únik z veřejného života ke klidu u domácího krbu.

Příklad exponátů:

nábytek
žirafový klavír (Reiss) , harfa
obrazy/ miniatury (portréty měšťanů, Lanna...)
keramika, porcelán sklo
kovy (litinové reliéfy...)
šperky

Tematické okruhy:

- I. Nový měšťanský životní styl
(divadlo, hudba, hudební skladatelé se vztahem k městu)
- II. odraz empiru a biedermeieru v užitém umění
(nábytek, sklo, porcelán, hodiny)
- III. projevy slohu ve výtvarném umění (malba a plastika)
- IV. vývoj pavlačového domu

Nástinový okruh:

život měšťanů – biedermeierský interiér s vybavením -sklo, keramika, Lannova pracovna...

Historismus:Časové vymezení: 2. polovina 19. století

Po roce 1848 se začíná pozvolna prosazovat historismus. V této době vznikl typ nájemního domu s příčnými dvorními křídly a pavlačemi. Historismus se začal uplatňovat při novostavbách kostelů, školních budov, nájemních domů. (Např. novorománská kaple sv. Otýlie, či kaple sv. Vojtěcha, kostel Růžencové Panny Marie a kostel sv. Jana Nepomuckého; *novogotická synagoga*; novorenesance – Slavie, palác Včela, Vyšebrodský dům, Jihočeské muzeum, kasárna na Pražské i Žižkově třídě, městský chudobinec; novobaroko – kostel Božského Srdce Páně, gymnasium v České ulici, Hardtmuthova vila...). *Vývoj spolků – Ostrostřelci, Liedertafel...*

Zlomový politický rok 1848, mj. zrovnoprávnění židů s křesťany.

Příklad exponátů:

nábytek
sklo, porcelán
šperky
plastika
poháry, terče....
obrazy (Hardtmuth...)

Významné rody a technické vymoženosti (koňka, lodní doprava, Hardtmuth....) nechávám stranou do druhého sálu.

Výsledky k archeologickému výzkumu synagogy, nálezy, půdorys nalezeného

Proměny města v průběhu 19. století

Časové vymezení: 1. polovina 19. století - 1918

Ideový záměr: Zachycení zásadní historické, společensko-kulturní, hospodářské přeměny města v uvedeném časovém horizontu (na počátku 19. století středověký ráz města obklopeného hradbami a přelom 19/20. století průmyslové a společenské centrum jižních Čech)

Tematické okruhy:

- I. Stavební vývoj a architektura - růst města, zánik hradeb, nové čtvrti, výrazné stavby (správní a veřejné budovy, nemocnice, kasárna), stavební slohy, osobnosti
- II. Hospodářství - pivovarnictví, Hardtmuthova továrna, smaltovny, tabáková továrna, sirkárna, cukrovar, okruh živností, osobnost Hardtmutha
- III. Doprava - koňka, loděnice, železniční parní doprava, osobnost V. Lanny
- IV. Politické a národnostní poměry - obyvatelstvo, systém městská správa, česko- německé vztahy (volby 1906), osobnosti (J. Taschek, A. Zátka)
- V. Společenské a kulturní poměry - spolkový život (spolky, divadlo, zábava), školství (osobnost J. V. Jirsíka)
- VI. Modernizace města - tramvaje, zdravotnictví, elektrifikace

Použité exponáty:

Model nějaké významné veřejné stavby (nechat udělat dle výběru)

Část výrobního zařízení nějaké firmy a výrobky budějovických závodů (UP)

Model člunu z loděnice V. Lanny a model vozu koňky, busta V. Lanny velkoplošná fotografie starého a nového nádraží (nechat udělat)

IV. Obrazy starostové města a osobnosti (UP)

V. Interiér spolková místnost (částečně UP), busta Jirsík, plakáty (koláž) školní pomůcky

VI. Zastávka tramvaj nebo pouliční svítlna (nechat udělat), fotografie nemocnice

Ostatní doplňující materiál jako tiskoviny, dokumenty, fotografie a trojrozměrné předměty k jednotlivým blokům ze sbírek fondu K a UP

Nástinový okruh:

Život města za války 1914 - 1918 - branný štít a pokladna z náboje (ostatní pouze projekce dobových fotografií a dokumentů)

1. republika - Volný čas a moderní doba v životě obyvatel města za 1. republiky

Časové vymezení: 1918 - 1945

Ideový záměr:

Přiblížení problematiky volnočasových aktivit a zásahy modernismu a funkcionalismu do architektury a do života obyvatel města

Tematické okruhy:

- I. Sport - sokolský stadion, plovárna a sokolovna, organizace Sokol, hokej a ostatní sporty ve městě

- II. Funkcionalismus ve městě - spořitelna, Zátkova vila, pokoj obývací domácnosti střední nebo vyšší třídy
- III. Moderní obchod - obchodní domy Brouk a Babka, Smetana, Te-Ta, obchod, firmy a živnosti ve městě, místní reklama
- IV. Kino, kulturní programy, nová společenská zařízení (například varieté, bary)

Použité exponáty:

Sportovní nářadí a náčiní, Sokol v kroji, hokejista Stadionu Č. Bu

Model spořitelna, velkoplošné fotografie funkcionalistických staveb (nechat udělat), bytové vybavení obývacího pokoje včetně elektrospotřebičů (z velké části UP)

Vybavení obchodu (částečně UP), druhy reklamy místních firem - plakáty, trojrozměrné reklamní předměty (částečně UP)

Vybavení kina - stará promítačka, židle (projekce dobových dokumentů z období 1. republiky k Českým Budějovicím), plakáty programů a společenským akcím ve městě

Ostatní doplňující materiál jako tiskoviny, dokumenty, fotografie a trojrozměrné předměty k jednotlivým blokům ze sbírek fondu K a UP.

Nástinový okruh:

Život města za války 1939 - 1945 (projekce dobových dokumentů - například úřední oznámení magistrátu, fotografie německých přehlídek na náměstí, vyhlášky o popravách Heydrichiáda), letecký útok na České Budějovice - letecká puma, (ostatní projekce foto rozvalin některých domů), osvobození města v květnu 1945 - směrové cedule v azbuce a dřevěný pomníček (ostatní projekce dobových dokumentů a fotografií z května 1945).

Od konce války k rokům šedesátým

Časové vymezení: 1945 – šedesáté roky dvacátého století

Ideový záměr:

Zachycení zásadní historické, společensko-kulturní, hospodářské přeměny města ve výše uvedeném časovém horizontu. Změna tvářnosti města započatá na přelomu padesátých a šedesátých let (panelová výstavba, rozšíření města o okolní dosud samostatné obce a o novou – především panelovou – výstavbu, dopravní obslužnost, trávení volného času, České Budějovice jako průmyslové a vysokoškolské centrum na jihu Čech, vojenské letiště, nový styl tzv. „Brusel“, politické změny po roce 1945 resp. 1948.

Tematické okruhy:

Osvobození, konec války v Českých Budějovicích

Vývoj města, architektura, význačné stavby (Koldům, Plavecký stadion, panelová výstavba...)

Změna životního stylu – volný čas, sport, chalupy a chaty

Kultura (literatura, divadlo, film, design, nakladatelství Růže)

Dopravní systém města – městská hromadná doprava

Sport, sportovní kluby a oddíly – kopaná, hokej, box, volejbal, významní sportovci, reprezentanti, olympionici

Průmysl (ukázky výrobků českobudějovických podniků – Budějovický Budvar, Škoda...)

Letiště Planá u Českých Budějovic

Vysoké školství

Použité exponáty:

Sbírkové předměty dokládající jednotlivé tematické okruhy

Modely (plavecký stadión)

Stavebnice pro návštěvníky: panelák, koldům

Pomocí „pohyblivých obrázků“ – rozvoj města až do osmdesátých let 20. století (vznik Velkých Českých Budějovic, nová sídliště, nová výstavba – rozvoj města)

Vhled do domácnosti (panelák – interiér)

Styl Brusel – design, užité umění

Filmové sekvence z filmového archivu JČM – poválečné České Budějovice (včetně oslav výročí města 1965)

Struktura expozic

Prostor, který je pro expozici k dispozici

1. patro – sál č. 210 (16, 7 x 9 m, tj. 150, 3 m²), spojovací místnost (3, 5 x 3 m, tj. 10, 5 m²), sál č. 213 (11, 7 x 7, 5 m, tj. 87, 8 m²) a sál č. 214 (7, 6 x 18 m, tj. 136, 8 m²)

Sál č. 210 a přiléhající místnost č. 212 – expozice *České Budějovice do období baroka (včetně)*

V menší části sálu 210 (odděleno) tzv. *Kunstkamora* - vybrané exponáty ze sbírek UP, archeologie a numismatiky – bude se obměňovat – pravděpodobně součástí expozice města

Sál č. 213 – expozice *Od druhé poloviny 18. století - Historie regionu po roce 1918*

Sál č. 214 – *Od 1918 až do druhé poloviny 20. století*

Sál č. 210 Vchod do místnosti gotickou branou

Centrální motivy sálu č. 210 – oddělená kunstkamora

Centrální motivy sálu č. 213 – náměstí s práněm, ke kterému se budou sbíhat všechny naznačené ulice Základní bloky (časové, kulturní), které budou znázorněny v jednotlivých ulicích. Historie prostoru až do období středověku, akcent na archeologické sbírky:

16. století, renesance

17. /18. století (baroko, třicetiletá válka, požár města a jeho obnova, založení biskupství)

19. století

Základní východiska tvorby expozice

Koncepce expozice vychází z téměř stočtyřicetileté kontinuálně budované sbírky muzea, která obsahuje jedinečné a autentické sbírky dokladující vývoj regionu od pravěku do současnosti.

Výrazovými prostředky expozice budou zejména autentické sbírkové předměty. Proto jsou významnou součástí přípravy expozice restaurátorské a konzervátorské práce

Expozice v budově v Dukelské ulici budou vytvářeny s respektem k charakteru objektu, který sám o sobě je významným uměleckým dílem.

Expozice moderním způsobem propojí obory v muzeu zastoupené.

Expozice je od samého počátku koncipována s přihlédnutím k cílovým skupinám návštěvníků (rodiny s dětmi, školní skupiny, poučený návštěvník, přátelé muzea, skupiny návštěvníků se specifickými potřebami, cizinci) – pro potřeby těchto skupin budou definovány návštěvnické trasy, přizpůsobená např. informační kapacita, forma textů a další návštěvnická vybavenost.

Postup tvorby expozic

Autorský tým je složen z kurátorů muzea a doplněný o odborníky z profesí, jež nejsou v muzeu obsazeny, ale jsou pro tvorbu expozice neopominutelné.

V průběhu prvních tří měsíců roku 2014 bude záměr upřesňován a zkonkretizován do podoby libreta. V této fázi by měl též vstoupit do řešení projektu architekt.

V součinnosti těchto profesí vznikne scénář, který bude oponován odbornou veřejností (odborníci z jiných muzeí, archivů, vysokých škol resp. knihoven).

Expozice Historie města Českých Budějovic a Historie regionu do roku 1918
Příběh města a jeho obyvatel v průběhu staletí

Těžiště expozice by mělo být především v samotném historickém materiálu – artefaktech, které k návštěvníkovi promlouvají. Důležité místo modelů a předmětů – kopií, na které si návštěvník může šáhnout.

Interaktivita i v podobě her coby součástí expozice pro školy (zejména základní). Využití obrazů, pohlednic, fotografií.

Doplňkově využít řadu interaktivních prvků (např. práce s hrnčířským kruhem, střelba z muškety na terč (kopie ostrostřeleckého terče, apod.) a moderní digitální techniky – projekce, počítače – sloužily by jako doplněk k expozici, jejich součástí i programy se soutěžemi pro jednotlivé věkové kategorie.

Pro slavnostní otevření muzea je možné vytvořit ještě jednu – krátkodobější – expozici, a sice věnovanou měšťanům města Českých Budějovic – ze sbírek obrazů JČM, doplněné informacemi o jejich životě a popř. interiér měšťanské domácnosti, salónu.

Tato výstava by byla v sále, který přiléhá k centrálnímu sálu č. 210 z levé strany, a to z toho důvodu, že by výstava tvořila kompaktní celek s expozicí, ke které tematicky svým charakterem patří a odkazuje na ni.

Tištěné informační propagační materiály – nejsou předmětem soutěže o návrh

Orientační (orientační plán, naznačení hlavních okruhů, informace pro vozíčkáře, nevidomé a jinak handicapované)

Představení muzea z hlediska historie budovy, instituce a sbírek

Materiály pro děti

Online komunikace s návštěvníkem

Webové stránky

Sociální síť

Virtuální prezentace sbírek

Komunikace s veřejností (cílená a soustavná práce s médii a veřejností, budování „skupiny přátel muzea“ pomocí věrnostních programů, kvalitní expozice a výstavy a doprovodné a vzdělávací programy, komunikace expozic pomocí interaktivity, her a soutěží a špičkových exponátů, využití internetu a sociálních sítí pro komunikaci se zájemci, představování sbírek ve virtuálním prostředí na internetu, mimořádné a netradiční prezentační počiny a netradiční využívání prosto muzea)

Východiska pro práci s návštěvníkem (muzeum jako centrum společenského dění a celoživotního učení se a dozívání pro všechny věkové i sociální skupiny obyvatelstva, speciální nabídka pro jednotlivé typy škol a handicapovaných občanů, cílená komunikace s odbornou veřejností)

Vybudovat orientační systém

Propagační předměty

Závěrem...

... už pouze několik málo vět. Má-li být expozice úspěšná dlouhodobě, má-li současně poučit, zaujmout, inspirovat, opětně přilákat a získat zájemce o historii, měla by být založena na předmětu, který mluví, vede dialog s návštěvníkem, nutí ho přemýšlet. Nutká ho osahat si předmět, zkusit si to, co umí, nutká ho hledat příčinné souvislosti a nabádá ho i přečíst si text, který návštěvníka uvádí do souvislostí. Toto při sebelepší vůli nedokáže digitální technika, moderní audiovizuální prostředky.

Ty mohou mít své místo v expozici coby pouhý doplněk – nic více, nic méně. A to není nic nového. Stačí, aby se člověk zamyslel, které muzejní expozice v životě navštívil – a které si zpětně vybavuje, které ho oslovují i s odstupem času (v posledních desetiletích včetně velkolepých výstav v prostorách Pražského hradu).

Dostaneme jednoduchou odpověď – základem všeho je příběh založený na předmětu, který má schopnost mluvit.

Na základě podkladů autorského týmu zpracoval: J. Petráš